

Klára Moldová: Demlova rodina v dopisech a díle (FF UK 2012)

Posudek vedoucí diplomové práce

Klára Moldová si zvolila jako diplomový úkol práci v mnoha směrech objevitelskou, která vyžadovala nejen osobní nasazení, ale také kuráž. Podstatnou část pramenů, které nakonec použila či přímo zpřístupnila, nikdo před ní v úhrnu nepoznal. Měla prostudovat veškerou dostupnou (i dosud nedostupnou) korespondenci Jakuba Demla s rodinou, připravit edici dopisů z básnickovy strany a porovnat obraz rodiny, jak nám ji podává korespondence, s obrazem v díle, a ukázat, jakými postupy básník tuto látku ztvárňuje. Součástí její práce byly i rozhovory s pamětníky, zejména s žijícími členy Demlovy rodiny.

Badatelský přínos této práce lze stěží docenit. V Literárním archivu PNP se dochovalo mnoho dopisů od rodiny, ale téměř žádné dopisy Jakuba Demla rodině. Známý soubor listů od otce a sourozenců je sice početný, ale fragmentární, nepodává souvislý obraz. Dopisy Jakuba Demla rodině jsou z velké části ztracené, několik desítek listů však uchovala pravnučka básníkova bratra Antonína Demla Marta Milotová a právě tento korpus tvoří základ edice Kláry Moldové. Díky intenzivní spolupráci s Martou Milotovou a její rodinou se podařilo dopisy (mnohdy nedatované) uspořádat, zpřístupnit v edici a osvětlit řadu míst a reálií. Klára Moldová také zaznamenala rozhovory s Martou Milotovou, připravila je z podstatné části k publikaci a přepsala její rukopisné vzpomínky na Jakuba Demla. Rozhovor i vzpomínky uveřejnila revue *Souvislosti* v roce 2011, proto nejsou součástí výsledné diplomové práce, ale těsně s ní souvisejí. Klára Moldová v této fázi prokázala schopnost komunikace s lidmi a badatelskou důslednost, hovořila s dalšími pamětníky v Tasově i Jinošově a nakonec zprostředkovala k těmto živým pramenům přístup i dalším badatelům. Na základě rodinných podkladů jako první zveřejnila rodokmen rodiny Jakuba Demla a jeho sourozenců i řadu fotografických portrétů rodiny.

Klára Moldová měla rovněž biografické poznatky vztáhnout k Demlovu dílu. V druhé kapitole se nejdříve pokusila přiblížit některá období básníkova života a jednotlivé členy rodiny v koláži z dopisů, ústních vzpomínek, matrik, literárních děl i sekundární literatury. Naznačila některé uzlové body dochované korespondence, které doplňují biografii Jakuba Demla (období do roku 1913, tedy období putování, hledání i konfliktů s rodinou; dále období jinošovské po roce 1914 a nakonec poslední tasovské období z konce padesátých let) a pojednala o členech rodiny, o nichž korespondence přinesla nejvíce nových poznatků: otec Jakub Deml, bratři Josef, Antonín a jeho druhá žena Marta, sestry Františka a Matylka. Snahu

rekonstruovat jejich osudy ztěžovala právě torzovitost a jazyková disparátnost, někdy i sugestivnost zdrojů: osobních dopisů, dokumentů, literárních děl, sekundární literatury a různých vypravěčských podání a legend. Povaha těchto pramenů se vzpírá souvislému i neosobnímu historickému pojednání (k tomu zatím ani nemáme k dispozici dostatek faktů) a svádí k vypravěčství (nebo převypravování), kterému se diplomantka v této části místy neubrání, odlišila však důsledně prameny primární, sekundární a podání v díle (stopování původu některých informací je v životopisných pracích o Demlovi obecně obtížné). To je dobré východisko k další kritické práci s těmito prameny (zejména s dopisy od rodiny), která však překračuje rámec původního zadání. Bude potřeba dál hledat svědectví, fakta a jejich souvislosti či místo, zejména ve vztahu k básnickovu dílu a dalším korespondencím. V této kapitole jsou cenné mnohé jednotlivosti a nové doklady, například o postojích rodiny k Demlově literární činnosti (v pasážích o otci a bratru Antonínovi).

Ucelený a hutný výklad přináší část třetí, v níž Klára Moldová konfrontuje rodinné postavy a motivy v korespondenci a díle. Znamenalo to pročíst Demlovy knihy a vybrat jen několik základních momentů a postupů, a to se v kapitolách o postavách matky a sestry Matylky i o postupné genezi *Mohyly* z mystifikující prózy *V Zabajkálí* zdařilo. V úvodu celé třetí kapitoly „Rodina v poetice Jakuba Demla“ diplomantka stručně naznačila několik různých způsobů ztvárnění rodinných motivů a jejich stavební funkci v celém díle: kromě kronikářského podání a rodinného mýtu je to průběžné opakování a návraty některých situací či postav a postupné navazování souvislosti mezi knihami.

Edice je připravená svědomitě podle stanovených zásad (k textu jsou připojeny poznámky, vysvětlivky, jmenný heslář, ediční poznámka a soupis dopisů). Poprvé zpřístupňuje dopisy Jakuba Demla jeho rodině, velmi vzácné jsou listy otci, které tvoří nejstarší vrstvu známé básnickovy korespondence, a nejpočetnější (byť neúplný) soubor listů bratru Antonínovi a jeho ženě Martě, který bude ještě možné doplnit dopisy druhé strany. Jak uvádí diplomantka, tyto dopisy jsou též bohatým dokladem tasovského nářečí, jež Jakub Deml s velkou chutí a humorem používal v důvěrném styku s bratrem Antonínem. Právě tyto listy by se měly stát jádrem knižního vydání rodinné korespondence.

Práci doporučuji k obhajobě jako výbornou. Nakonec Kláře Moldové děkuji za několikaletou spolupráci a za osobní odvalu a citlivost, s nimiž vstoupila na horkou půdu demlovskou i tasovskou.

Mgr. Daniela Iwashita, Ph.D.

V Praze 9. září 2012